

Bruxelles, den 20.7.2021
SWD(2021) 720 final

ARBEJDSDOKUMENT FRA KOMMISSIONENS TJENESTEGRENE

Rapport om retsstatssituationen 2021

Landekapitel om Malta

Ledsagedokument til

**MEDDELELSE FRA KOMMISSIONEN TIL EUROPA-PARLAMENTET, RÅDET,
DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG OG
REGIONSUDVALGET**

Retsstatssituationen i Den Europæiske Union

{COM(2021) 700 final} - {SWD(2021) 701 final} - {SWD(2021) 702 final} -
{SWD(2021) 703 final} - {SWD(2021) 704 final} - {SWD(2021) 705 final} -
{SWD(2021) 706 final} - {SWD(2021) 707 final} - {SWD(2021) 708 final} -
{SWD(2021) 709 final} - {SWD(2021) 710 final} - {SWD(2021) 711 final} -
{SWD(2021) 712 final} - {SWD(2021) 713 final} - {SWD(2021) 714 final} -
{SWD(2021) 715 final} - {SWD(2021) 716 final} - {SWD(2021) 717 final} -
{SWD(2021) 718 final} - {SWD(2021) 719 final} - {SWD(2021) 721 final} -
{SWD(2021) 722 final} - {SWD(2021) 723 final} - {SWD(2021) 724 final} -
{SWD(2021) 725 final} - {SWD(2021) 726 final} - {SWD(2021) 727 final}

DA

DA

SAMMENDRAG

Reformerne i 2020, navnlig reformen af systemet for udnævnelse af dommere og god embedsførelse, har været med til at styrke det maltesiske retssystemets uafhængighed. Der er sket en væsentlig forbedring af opfattelsen af retsvæsenets uafhængighed. Der er taget skridt til at afpolitiserer udnævnelsen af den øverste retspræsident. Visse aspekter af denne procedure kræver dog yderligere opmærksomhed. Overførslen af retsforfølgelser fra politiet til rigsadvokaten skrider frem. Denne overførsel er tidskrævende, og det er vigtigt, at den også omfatter mindre alvorlige lovovertrædelser. Der pågår drøftelser med henblik på at øge de særlige nævns uafhængighed. Der er fortsat alvorlige udfordringer med hensyn til retssystemets effektivitet, navnlig retssagernes varighed, konsekvenserne af det lave antal dommere og retssystemets digitalisering.

Regeringen har godkendt en ny målrettet strategi for bekæmpelse af svig og korruption. Selv om efterforsknings- og anklagemyndigheder har styrket deres kapacitet til at behandle korruptionssager — som vist ved en stigning i antallet af indledte sager — tager efterforskningen fortsat lang tid, alt efter dens kompleksitet, og der er endnu ikke blevet fastlagt resultater med hensyn til domfældelser i sager på højt plan. Reformerne vedrørende udnævnelsen af politichefen og kommissærerne i det permanente udvalg til bekæmpelse af korruption samt det omorganiserede samarbejde mellem politiet og rigsadvokaten er nye, og der er endnu ikke opnået resultater. Der er planer om yderligere ændringer for så vidt angår reglerne om integritet for offentligt ansatte, herunder medlemmer af parlamentet og ministre. Der er blevet indført specifikke retningslinjer for at mindske risikoen for korruption i forbindelse med offentlige udbud under covid-19-pandemien.

Den offentlige undersøgelse af mordet på den undersøgende journalist Daphne Caruana Galizia fortsatte med afhøringer af vidner gennem hele 2020 og 2021, og arbejdet blev afsluttet den 15. juli 2021. Der er sket en udvikling i den særskilte straffesag vedrørende denne sag. Journalister støder stadig på hindringer, når de anmoder om adgang til oplysninger, som de offentlige myndigheder er i besiddelse af, samt i forbindelse med udøvelsen af deres erhverv mere generelt. Ændringer af den maltesiske lov om radio- og fjernsynsvirksomhed har ikke medført nogen forandringer, der ville øge radio- og TV-myndighedens reelle uafhængighed. Der er i lyset af de to største politiske partiers ejerskab af deres egne TV- og radiostationer anlagt en forfatnings sag, hvor den relevante del af den maltesiske lov om radio- og fjernsynsvirksomhed samt medietilsynsmyndighedens anvendelse af denne bestemmelse anfægtes. I 2020 indførte Malta en støtteordning for udbydere af nyhedsmedier for at modvirke de negative virkninger af covid-19-pandemien.

Der er gennemført yderligere reformer for at styrke den demokratiske kontrol og balance. Der er vedtaget reformer af udnævnelsen af personer med de øverste administrative funktioner og udnævnelser til visse uafhængige udvalg, som blev foreslået i 2020. De resterende betænkeligheder med hensyn til udnævnelsesprocessen for visse andre offentlige organer vil blive behandlet på forfatningskonventet. Tidsplanen for og tilrettelæggelsen af dette konvent er imidlertid endnu ikke fastlagt, hvilket skyldes covid-19-pandemien. Ombudsmandens rolle er blevet styrket, selv om han bemærkede, at der ikke var sammenhæng i opfølgningen af hans anbefalinger. Lovforslaget om oprettelse af en national menneskerettighedsinstitution drøftes stadig i parlamentet. Der er fortsat udfordringer med hensyn til den begrænsede anvendelse af offentlige høringer i lovgivningsprocessen, herunder om strukturreformer. Selv om civilsamfundsorganisationerne stadig deltager aktivt i den offentlige debat, gav de udtryk

for visse betænkeligheder hvad angår adgangen til finansiering og tiltag fra kommissæren for frivillige organisationer.

I. RETSSYSTEMET

Det maltesiske retssystem påvirkes både af de retlige traditioner på kontinentet og af common law¹. Domstolene er opdelt i over- og underinstanser. Overinstanserne er sammensat af dommere og omfatter domstolen i civile sager, domstolen i straffesager, appeldomstolen, appeldomstolen i straffesager og forfatningsdomstolen. I deres underinstans er de sammensat af dommerfuldmægtige og omfatter retten i første instans (Malta) og retten i første instans (Gozo). Retsvæsenet ledes af den øverste retspræsident, som også leder forfatningsdomstolen. Domstolsstyrelsen fører tilsyn med domstolenes arbejde. Der findes en række særlige nævn, som træffer afgørelse inden for bestemte områder. I 2019 blev der oprettet en fuldt adskilt anklagemyndighed. Malta deltager i Den Europæiske Anklagemyndighed. Advokatsamfundet (advokatammeret) er en uafhængig og selvreguleret sammenslutning af advokater².

Uafhængighed

Opfattelsen af retssystemets uafhængighed er forbedret og er nu høj. Den brede offentligheds rimelig gode eller meget gode opfattelse af retsvæsenets uafhængighed (69 %) er forbedret betydeligt siden 2020 (52 %), herunder sammenlignet med 2016 (44 %)³. Den rimelig gode eller meget gode opfattelse af retsvæsenets uafhængighed blandt virksomheder (67 %) er også forbedret betydeligt siden 2020 (48 %), hvilket har vendt en tidligere tendens i nedadgående retning⁴.

Det nye system for udnævnelse af dommere har været med til at styrke retsvæsenets uafhængighed. Det nye system for udnævnelse af dommere⁵, der blev vedtaget i juli 2020,

¹ Jf. rapport om retsstatssituationen 2020: landekapitlet om retsstatssituationen i Malta — del I.

² Lov nr. XIX af 2021 — (reform-)lov om advokaterhvervet blev offentliggjort den 20. april 2021. Ifølge den maltesiske regering (bidrag til denne rapport) har lovforslaget til formål at imødekomme anbefalinger fra Europarådets Ekspertkomité om Evaluering af Foranstaltninger til Bekæmpelse af Hvidvaskning af Penge og Finansiering af Terrorisme (Moneyval) vedrørende reguleringen af advokaterhvervet (se Moneyvals Anti-money laundering and counter-terrorist financing measures in Malta — 5th Round Mutual Evaluation Report). Advokatammeret har udtrykt bekymring over dette lovforslag og hævder, at det ikke behandler de vedvarende problemer (f.eks. højnelse af standarderne for etik og professionalisme inden for advokaterhvervet og regulering af markedsadgangsforanstaltninger for jurister) (oplysninger udleveret i forbindelse med landebesøget i Malta). Se også Advokatammeret (2021), Malta Financial Services Authority Consultation on new Company Service Providers Rulebook. Advokatammeret, Feedback and Position Paper.

³ Figur 48 i EU's resultattavle for retlige anliggender 2021. Opfattelsen af retsvæsenets uafhængighed kategoriseres som følger: meget lav (under 30 % af de adspurgte opfatter retsvæsenets uafhængighed som rimelig god og meget god), lav (30-39 %), middel (40-59 %), høj (60-75 %), meget høj (over 75 %).

⁴ Figur 50 i EU's resultattavle for retlige anliggender 2021.

⁵ Se rapport om retsstatssituationen 2020, landekapitlet om retsstatssituationen i Malta, s. 2. Domstolen vurderede, om det tidligere system for udnævnelse af dommere, der var gældende mellem 2016 og 2020, var i overensstemmelse med den præjudicielle procedure (dom af 20. april 2021 i sag C-896/19, Repubblika). Domstolen fastslog, at artikel 19, stk. 1, i TEU skal fortolkes således, at den ikke er til hinder for nationale bestemmelser, der tildeler premierministeren i den pågældende medlemsstat en afgørende beføjelse i forbindelse med udnævnelsen af medlemmer af retsvæsenet, samtidig med at den fastsætter, at der i denne

blev vurderet af Venedigkommissionen i dens udtalelse fra oktober 2020⁶. Venedigkommissionen hilste reformen velkommen, idet den gav en positiv vurdering af den nye sammensætning af dommerudnævnelsesrådet, offentliggørelsen af stillinger i retsvæsenet, dommerudnævnelsesrådets direkte forslag til Maltas præsident af kandidater til retsvæsenet, forelæggelsen af detaljerede rapporter om kandidater fra dommerudnævnelsesrådet og dommerudnævnelsesrådets forelæggelse af de tre bedst egnede kandidater til udnævnelser⁷. Disse reformer, der tager hensyn til Europarådets anbefalinger, bidrager til at øge retsvæsenets uafhængighed⁸. Advokatammeret⁹ og civilsamfundsorganisationerne¹⁰ har hilst reformerne velkommen. Venedigkommissionen beklagede imidlertid den procedure, som den maltesiske regering fulgte for dens vedtagelse, og som ikke gav mulighed for en bredere høring af civilsamfundet eller en bredere offentlig debat¹¹, hvilket civilsamfundet også har fremhævet¹². Den påpegede også, at navnene på de tre kandidater, som dommerudnævnelsesrådet havde foreslået, i lyset af dets tidligere anbefalinger bør offentliggøres, inden Maltas præsident træffer afgørelse om udnævnelsen, for at sikre gennemsigtighed i processen, da dette ikke var en del af den vedtagne reform¹³. Den nye procedure for udnævnelse af dommere blev anvendt ved ansættelsen af fire dommere og fire dommerfuldmægtige i henholdsvis april og juni 2021.

Reformen af proceduren for afsættelse af dommerfuldmægtige og dommere har også styrket retsvæsenets uafhængighed. Der er foretaget ændringer i proceduren for afsættelse af dommerfuldmægtige og dommere. I henhold til det nye system¹⁴ har domstolsstyrelsen ansvaret for afsættelsesproceduren. De fleste af styrelsens medlemmer er medlemmer af retsvæsenet. Denne procedure står i modsætning til det tidligere system, hvor parlamentet var ansvarligt for denne procedure. Venedigkommissionen anså i sin udtalelse fra oktober 2020 reformen for generelt at være i overensstemmelse med de eksisterende standarder¹⁵.

Der er taget skridt til at afpolitisere udnævnelsen af den øverste retspræsident. Venedigkommissionen gentog i sin udtalelse fra oktober 2020 behovet for så vidt muligt at afpolitisere udnævnelsen af den øverste retspræsident¹⁶. I samme udtalelse blev det anført, at kravet om et flertal på to tredjedele i parlamentet for udnævnelsen af den øverste retspræsident ville føre til en sådan afpolitiserings¹⁷, men kommissionen beklagede, at der ikke er indført nogen mekanisme til bekæmpelse af dødvande i denne henseende¹⁸. Mere generelt

---

proces skal inddrages et uafhængigt organ, der bl.a. har til opgave at vurdere kandidaterne til dommerembeder og afgive en udtalelse til denne premierminister.

⁶ Venedigkommissionen CDL-AD(2020)019-e, Opinion of 8 October 2020 on Malta — Opinion on ten Acts and bills implementing legislative proposals subject of Opinion CDL-AD(2020)006.

⁷ *Ibid*, punkt 24-40.

⁸ Venedigkommissionens udtalelse CDL-AD(2020)019-e og Europarådet — Committee of Ministers Recommendation CM/Rec(2010)12 on judges: independence, efficiency and responsibilities.

⁹ Advokatammeret, pressemeddelelse af 14. maj 2020.

¹⁰ Se Republika, pressemeddelelse nr. 52/2021.

¹¹ Venedigkommissionen, CDL-AD(2020)019-e, punkt 13.

¹² Se Republika, pressemeddelelse nr. 117/2020.

¹³ Venedigkommissionen, CDL-AD(2020)019-e, punkt 31.

¹⁴ Nærmere oplysninger om vedtagelsesprocessen findes i rapporten om retsstatssituationen 2020: landekapitlet for Malta — del I, s. 2-3.

¹⁵ Venedigkommissionen, CDL-AD(2020)019-e, punkt 48.

¹⁶ Venedigkommissionen, CDL-AD(2020)019-e, punkt 41.

¹⁷ Venedigkommissionen, CDL-AD(2020)019-e, punkt 42.

¹⁸ Venedigkommissionen, CDL-AD(2020)019-e, punkt 43. Venedigkommissionen mener navnlig, at valget af den øverste retspræsident ved dommere ved den øverste domstol ville være at foretrække. I sine

vil parlamentets udnævnelse af den øverste retspræsident uden inddragelse af retsvæsenet og muligheden for, at en person uden for retsvæsenet kan blive udnævnt til posten som øverste retspræsident, kræve yderligere opmærksomhed¹⁹. Advokatammeret gav udtryk for, at udnævnelsen af den øverste retspræsident bør ske blandt højtstående dommere, hvorved muligheden for, at personer uden for retsvæsenet kan udnævnes direkte til den øverste retspræsident, fjernes, og at udnævnelsen bør foretages af medlemmer af retsvæsenet selv uden indblanding fra nogen politisk magt²⁰.

Overførslen af visse former for retsforfølgelse fra politiet til rigsadvokaten skrider frem i henhold til en tidsplan, men der er ikke vedtaget en tidsplan for overførslen af de mindre alvorlige lovovertrædelser. Indtil for nylig blev alle retsforfølgelser ved domstolene i første instans varetaget af politiet, mens rigsadvokaten har retsfulgt sager ved de øverste domstole (domstolen og appeldomstolen i straffesager, både i under- og overinstanser).²¹ Overførslen blev påbegyndt i begyndelsen af 2020 med ansættelse af 20 nye advokater ved rigsadvokaturen for at sætte rigsadvokaturen i stand til at håndtere den ekstra arbejdsbyrde mere effektivt. Den 1. oktober 2020 sluttede første fase af overgangsperioden²², og rigsadvokaten havde overtaget ansvaret for at træffe afgørelserne om at retsforfølge og indlede retsforfølgelse i forbindelse med nærmere angivne alvorlige forbrydelser, herunder korruption²³. Regeringen har en plan om at fortsætte med hvert år at overføre yderligere lovovertrædelser til rigsadvokaten frem til den 1. oktober 2024. Denne plan omfatter imidlertid ikke overførsel af overtrædelser eller forbrydelser, der straffes med bøde eller højst to års fængsel eller derunder (summariske sager). På nuværende tidspunkt er der ingen klare oplysninger om, hvorvidt disse sager også vil være omfattet af overførslen. Selv om denne overførsel kræver tilstrækkelig tid²⁴, er det vigtigt at overføre alle retsforfølgelser, herunder summariske lovovertrædelser, til rigsadvokaten og at gøre det så hurtigt som muligt²⁵.

Garantierne vedrørende proceduren for udnævnelse og afsættelse af rigsadvokaten skal styrkes. Efter en ændring af forfatningen, der blev vedtaget i juli 2020, kan afsættelsen af rigsadvokaten foretages af Maltas præsident efter en beslutning vedtaget med to tredjedels flertal i parlamentet. Der er indført lignende ændringer for statsadvokaten²⁶.

---

bemærkninger til Venedigkommissionen påpegede regeringen, at der ikke kunne opnås enighed i parlamentet om en mekanisme til bekæmpelse af dødvande.

¹⁹ Det bemærkes, at parlamentets udnævnelse af den øverste retspræsident uden inddragelse af retsvæsenet fortsat udgør et stærkt politisk element. Dette spørgsmål er af særlig betydning i betragtning af de mange roller, som den øverste retspræsident spiller i det maltesiske retssystem (se også rapporten om retsstatssituationen 2020: landekapitlet om retsstatssituationen i Malta — del I). For så vidt angår de standarder, der gælder for retspræsidenter: Se Consultative Council of European Judges (CCJE), Opinion n° 19 (2016), the Role of Court Presidents, punkt 53. Den nuværende øverste retspræsident, som allerede var en højtstående dommer, blev udnævnt i april 2020 i overensstemmelse med proceduren baseret på et flertal på to tredjedele i parlamentet (inden dette blev en retlig forpligtelse).

²⁰ Advokatammeret, pressemeddelelse af 14. maj 2020.

²¹ Som nævnt i rapporten om retsstatssituationen 2020: landekapitlet om retsstatssituationen i Malta (del I).

²² I henhold til bekendtgørelsen om retsforfølgelse af lovovertrædelser (overgangsbestemmelser), 2020 (L.N. 378 af 2020).

²³ Disse vedrører også forsætligt drab, terrorisme, hvidvaskning af penge, bestikkelse, svig og uretmæssig tilegnelse, hvor det økonomiske tab er mindst 50 000 EUR, samt unddragelse af told.

²⁴ Venedigkommissionen, CDL-AD(2020)019-e, punkt 57.

²⁵ Se også Venedigkommissionen, CDL-AD(2020)019-e, punkt 98. I denne forbindelse er der mellem de to enheder indført operative standardprocedurer mellem politiet og rigsadvokaturen for at sikre, at anklagerne ved rigsadvokaturen kan overtage disse opgaver uden problemer.

²⁶ Se artikel 91A, stk. 5, i Maltas forfatning. Det bemærkes imidlertid, at reglerne for afsættelse af rigsadvokaten ikke er forankret i forfatningen og kan ændres på baggrund af et absolut flertal i parlamentet.

Venedigkommissionen anbefalede i sin udtalelse fra oktober 2020, at et ekspertorgan bør træffe afgørelse om begrundelsen for afsættelsen, eller at en afgørelse truffet af et parlamentsudvalg bør kunne appelleres til forfatningsdomstolen, inden parlamentets plenarforsamling træffer den endelige afgørelse om afsættelsen²⁷. For så vidt angår udnævnelsesproceduren hører udnævnelsen af rigsadvokaten — på trods af at der er blevet tilføjet garantier efter en reform i 2019 — i praksis fortsat primært under premierministerens kompetence, og dette er blevet påpeget som et problem²⁸.

Der anvendes fortsat et betydeligt antal særlige nævn. Mange af disse nævn²⁹ udpeges efter en procedure, der involverer den udøvende magt. Venedigkommissionen har givet udtryk for bekymring over disse særlige nævns funktion³⁰, da de ikke nyder samme grad af uafhængighed som de almindelige domstole, og kommissionen gentog sine anbefalinger i den henseende i oktober 2020³¹. Interessenter, herunder advokatammeret, har også givet udtryk for betænkeligheder³². Der pågår i forbindelse med genopretnings- og resiliensfaciliteten drøftelser om gennemgangen af disse særlige nævns uafhængighed.

Kvalitet

Digitaliseringen af retssystemet er forbundet med omfattende mangler, som gennemførelsen af en kommende digital strategi kan bidrage til at afhjælpe. I 2020 blev der bebudet en offentlig høring om en digital strategi og en handlingsplan, som skal overvåges af Den Europæiske Kommission for et Effektivt Retsvæsen (CEPEJ) under Europarådet og finansieres af støtteprogrammet for strukturreformer. Efter høringsprocessen vil justitsministeriet få forelagt et udkast til en digital strategi og handlingsplan omkring medio 2021. Gennemførelsen af strategien er nødvendig for at afhjælpe de nuværende store mangler i digitaliseringen af retssystemet, som fremhævet af interessenter, navnlig med hensyn til den begrænsede mulighed for at indgive og følge en procedure ad elektronisk vej³³. Områder, der kan styrkes yderligere, omfatter domstolenes og anklagemyndighedens brug af digital teknologi³⁴, domstolenes³⁵ og anklagemyndighedens³⁶ brug af elektroniske

---

Det skal også bemærkes, at afsættelsen af rigsadvokaten og statsadvokaten kun kan finde sted i tilfælde af bevisligt manglende evne til at udføre funktionerne i embedet (uanset om det skyldes fysiske eller mentale problemer eller andre årsager) eller bevisligt dårlig adfærd.

²⁷ Venedigkommissionen, CDL-AD(2020)019-e, punkt 49-50. Rigsadvokaturen anførte, at sagen kunne indbringes for forfatningsdomstolen, hvis afgørelsen om afsættelse kunne medføre en krænkelse af menneskerettighederne (oplysninger modtaget i forbindelse med landebesøget i Malta). Det bemærkes, at domstolsstyrelsen fungerer som det ansvarlige organ for undersøgelse af påstande om en sådan afsættelse.

²⁸ I praksis sker udnævnelsen af rigsadvokaten ved præsidenten efter indstilling fra premierministeren, efter at premierministeren har taget behørigt hensyn til anbefalingerne fra udnævnelsesudvalget. Se også rapporten om retsstatssituationen 2020: landekapitlet om retsstatssituationen i Malta — del I, s. 5.

²⁹ Se også rapporten om retsstatssituationen 2020: landekapitlet om retsstatssituationen i Malta — del I.

³⁰ Disse nævn omfatter flygtningeklagenævnet, miljø- og planlægningsnævnet, forbrugerklagenævnet, konkurrence- og forbrugerklagenævnet, industrinævnet, informations- og databeskyttelsesappelnævnet, nævnet for mental sundhed, patentnævnet, appelnævnet for politilicenser, panelet af administrative klagenævne og fængselsappelnævnet.

³¹ Venedigkommissionen, CDL-AD(2020)019-e, punkt 98; se også CDL-AD(2020)006, punkt 97-98, og CDL-AD(2018)028, punkt 80-83.

³² Disse betænkeligheder vedrører bl.a. metoden til udnævnelse af medlemmer af nævnene. Oplysninger udleveret af advokatammeret i forbindelse med landebesøget i Malta.

³³ Oplysninger udleveret af advokatammeret i forbindelse med landebesøget i Malta.

³⁴ Figur 41, EU's resultattavle for retlige anliggender 2021.

³⁵ Figur 42, EU's resultattavle for retlige anliggender 2021.

³⁶ Figur 43, EU's resultattavle for retlige anliggender 2021.

kommunikationsværktøjer og digitale løsninger til at gennemføre og følge straffesager³⁷. I henhold til en lov, der blev vedtaget i februar 2021, har justitsministeren mulighed for at udstede regler, der giver mulighed for elektronisk indberetning af strafferetlige handlinger, elektronisk fremsendelse af anmeldelser og gennemførelse af straffesager online³⁸. For at imødegå covid-19-pandemien blev der i november 2020 vedtaget ændringer af loven om organisation og civil retspleje for at gøre det muligt at føre civile retssager online³⁹.

Der er blevet foreslået ændringer, som vil give de administrative myndigheder beføjelse til at pålægge sanktioner for overtrædelser, der i øjeblikket er underlagt domstolene. I februar 2021 blev der foreslået lovgivningsmæssige ændringer⁴⁰, der regulerer de typer af overtrædelser, der kan anses for at være af strafferetlig karakter i situationer, hvor en offentlig myndighed pålægger en civilretlig sanktion, en administrativ bøde eller andre civil- eller forvaltningsretlige sanktioner eller foranstaltninger⁴¹. Udkastet til ændringer vil give de administrative myndigheder beføjelse til at pålægge visse sanktioner for overtrædelser af strafferetlig karakter, som i øjeblikket udelukkende er underlagt de retslige myndigheder. Interessenter har udtrykt bekymring i den henseende, idet de mener, at disse ændringer kan føre til krænkelse af retten til en retfærdig rettergang, da de vil føre til en stigning i sager, der behandles af administrative myndigheder i stedet for af domstolene, og fordi de foreslåede ændringer kun kan indføres gennem en forfatningsændring og ikke gennem almindelig lov som foreslået af regeringen⁴². Venedigkommissionen fandt i sin hasteudtalelse af 1. juni 2021, at den foreslåede reform bør gennemføres gennem en forfatningsændring, samtidig med at der sikres yderligere afklaring med hensyn til dens forbindelser med artikel 6 i det europæiske charter om menneskerettigheder⁴³.

Effektivitet

Sagsbehandlingstiden giver fortsat anledning til alvorlig bekymring⁴⁴. Varigheden af tvister på det civil- og handelsretlige område i første instans var fortsat meget lang (465 dage) i 2019, hvilket viser en tendens i opadgående retning siden 2017⁴⁵. Varigheden af appelsager var også meget lang (875 dage) i 2019⁴⁶. Den gennemsnitlige varighed af sager om hvidvaskning af penge var særlig lang i 2019 (over 1 350 dage), selv om der blev observeret

---

³⁷ Figur 45, EU's resultattavle for retlige anliggender 2021.

³⁸ Lov nr. III af 2021.

³⁹ Lov nr. LIII af 2020.

⁴⁰ Lovforslag nr. 198 om ændring af lov om fortolkning, kap. 249. I oktober 2020 blev der foreslået lovgivningsmæssige ændringer (lovforslag 166 af 2020) til forfatningens artikel 39 for at bekræfte, at tilsynsmyndighederne kan pålægge administrative sanktioner af strafferetlig karakter, så længe afgørelsen om at pålægge sådanne sanktioner kan indbringes for en uafhængig og upartisk domstol, der er oprettet ved lov. Det flertal på to tredjedele i parlamentet, der kræves for at ændre artikel 39, blev imidlertid ikke opnået.

⁴¹ Se artikel 2 i lovforslag nr. 198.

⁴² Pressemeddelelse af 10. marts 2021 fra advokatammeret. Oplysninger udleveret af advokatammeret og i forbindelse med landebesøget i Malta. Ifølge de modtagne oplysninger kunne lovforslaget omgå forfatningens artikel 39 som fortolket af forfatningsdomstolen, og det ville som sådan berettige en forfatningsændring.

⁴³ Venedigkommissionen, CDL-PI(2021)009, punkt 96 – 104. Ifølge oplysningerne fra de maltesiske myndigheder har regeringen til hensigt at foreslå ændringer til lovforslag 166 af 2020 og genoptage den parlamentariske debat herom (dvs. forfatningsændringen) i overensstemmelse med Venedigkommissionens hasteudtalelse.

⁴⁴ Se også rapporten om retsstatssituationen 2020: landekapitlet om retsstatssituationen i Malta — del I.

⁴⁵ Figur 7, EU's resultattavle for retlige anliggender 2021.

⁴⁶ Figur 8, EU's resultattavle for retlige anliggender 2021.

en faldende tendens⁴⁷. Selv om den tid, der er nødvendig for at løse forvaltningsretlige sager i første instans, fortsat var lang, er der siden 2017 blevet observeret en faldende tendens⁴⁸. Gennemførelsesprocenten for civil-, handels- og forvaltningsretlige sager og andre sager var i 2019 på under 100 % og fortsatte med at falde⁴⁹. Interessenter gav udtryk for alvorlige betænkeligheder med hensyn til det maltesiske retssystemets effektivitet⁵⁰. Disse bekymringer forværres af covid-19-pandemien, som førte til midlertidig suspension af domstolenes arbejde i 2020⁵¹, og som fortsat hæmmer domstolenes arbejde. I forbindelse med straffesager bebudede justitsministeren i november 2020 ændringer med henblik på at fremskynde retsundersøgelser og straffesager samt reducere efterslæb i appelretten⁵². Desuden er der vedtaget en ny lov⁵³ på det civilretlige område, som vil give mulighed for en forkortet bevisindsamling. Loven synes også at have til formål at reducere efterslæb i sager ved appelretten ved at give appelretten mulighed for kun at afholde et retsmøde, når det er nødvendigt.

Et forholdsvis lavt antal dommere og dommerfuldmægtige kan påvirke retssystemets effektivitet. Antallet af dommere pr. indbygger er blandt de laveste i EU⁵⁴. Mens der blev udnævnt fire dommere i april 2021 til at besætte ledige stillinger, og der blev udnævnt fire dommerfuldmægtige i juni 2021, svarer dette til en stigning på én i det samlede antal af dommere og dommerfuldmægtige, da de fleste ledige stillinger blev opslået for at erstatte pensionerede eller forfremmede dommere og dommerfuldmægtige⁵⁵. Sammenslutningen af dommere og dommerfuldmægtige har opfordret regeringen til at udnævne mindst seks nye dommerfuldmægtige for at sikre det maltesiske retssystemets effektivitet⁵⁶.

II. RAMMEN FOR BEKÆMPELSE AF KORRUPTION

Den institutionelle ramme for bekæmpelse af korruption omfatter flere myndigheder. Det permanente udvalg til bekæmpelse af korruption er ansvarligt for at forebygge korruption og for at foretage administrative undersøgelser af korruption. Kommissæren for standarder i det offentlige liv overvåger ministres, statssekretærers og parlamentsmedlemmers etik. Efterforskning og retsforfølgelse af økonomisk kriminalitet, herunder korruption og hvidvaskning af penge, henhører under henholdsvis politiet (afdelingen for efterforskning af økonomisk kriminalitet) og rigsadvokaten. Sidstnævnte vil i en overgangsperiode mellem 2021 og 2024 overtage retsforfølgelsen af alle lovovertrædelser, der medfører idømmelse af mere end to års fængsel. Andre organer, der er involveret i bekæmpelse af korruption, er enheden for analyse af finansielle efterretninger og afdelingen for interne revisioner og undersøgelser. Sidstnævnte foretager interne revisioner og undersøgelser hos alle offentlige myndigheder og agenturer. Den aktuelle efterforskning og den særskilte offentlige

⁴⁷ Figur 22, EU's resultattavle for retlige anliggender 2021.

⁴⁸ Figur 9, EU's resultattavle for retlige anliggender 2021.

⁴⁹ Figur 11, EU's resultattavle for retlige anliggender 2021.

⁵⁰ Oplysninger udleveret af advokatammeret i forbindelse med landebesøget i Malta og bidrag fra Aditus Foundation efter landebesøget.

⁵¹ Se rapport om retsstatssituationen 2020, landekapitlet om retsstatssituationen i Malta, s. 6.

⁵² Se input fra Malta til rapporten om retsstatssituationen 2021, s. 23 (som fremlagt efter landebesøget). Der er navnlig blevet udarbejdet et lovforslag om reformen af bevisindsamlingen, som snart vil blive forelagt ministerkabinetet.

⁵³ Lov nr. XXXII af 2021 — (Civilretlig) lov om reform af retsvæsenet.

⁵⁴ Figur 31, EU's resultattavle for retlige anliggender 2021. Malta talte i 2019 8,7 dommere pr. 100 000 indbyggere.

⁵⁵ Pressemeddelelse fra sammenslutningen af dommere og dommerfuldmægtige i Malta, 22. april 2021.

⁵⁶ *Ibid.*

undersøgelse af mordet på journalist Daphne Caruana Galizia har som anført i rapporten om retsstatssituationen 2020 afsløret dybe korruptionsmønstre og skabt et stærkt samfundsmæssigt krav om at styrke kapaciteten til at tackle korruption betydeligt og om gennemførelse af en bredere retsstatsreform⁵⁷.

Opfattelsen blandt eksperter og virksomhedsledere er, at korruptionsniveauet i den offentlige sektor fortsat er relativt højt. I Transparency Internationals korruptionsindeks for 2020 scorer Malta 53/100 og ligger nr. 15 i EU og nr. 52 på verdensplan⁵⁸. Denne opfattelse har ændret sig væsentligt i nedadgående retning⁵⁹ i de seneste fem år⁶⁰.

Regeringen godkendte i marts 2021 en målrettet national strategi for bekæmpelse af svig og korruption for perioden 2021-2024⁶¹. Ministerkabinetet godkendte strategien, som blev meddelt parlamentet⁶² i maj 2021. Strategien består af søjlerne uddannelse, udveksling af oplysninger, institutionelt samarbejde (nationalt og internationalt) samt ansvarlighed i forbindelse med offentlig finansiering⁶³. Gennemførelsen af strategien koordineres af et udvalg under forsæde af afdelingen for interne revisioner og undersøgelser (IAID). Repræsentanter for ombudsmandskontoret, den private sektor, civilsamfundet og ikkestatslige organisationer beklagede, at de ikke var blevet indbudt eller hørt forud for vedtagelsen af strategien⁶⁴.

Selv om efterforsknings- og anklagemyndigheder har styrket deres kapacitet til at behandle korruptionssager — som vist ved en stigning i antallet af indledte sager — tager efterforskningen fortsat lang tid, alt efter dens kompleksitet, og der er endnu ikke blevet fastlagt resultater med hensyn til domfældelser i sager på højt plan⁶⁵. Siden oktober 2020 har rigsadvokaten overtaget retsforfølgelsen af visse alvorlige forbrydelser⁶⁶, herunder korruption på højt niveau. I alt 14 anklagere beskæftiger sig med økonomisk

---

⁵⁷ Rapport om retsstatssituationen 2020: landekapitlet om retsstatssituationen i Malta — del II.

⁵⁸ Transparency International, Corruption Perceptions Index 2020 (2021), s. 2-3. Opfattelsen af korruption kategoriseres som følger: lav (eksperters og virksomhedslederes opfattelse af korruption i den offentlige sektor ligger over 79), relativt lav (mellem 79- 60), relativt høj (mellem 59-50), høj (under 50).

⁵⁹ I 2015 var scoren 60, mens scoren i 2020 var 53. Scoren stiger/falder betydeligt, når den ændrer sig mere end 5 point, forbedres/forringes (ændringer på 4-5 point), er forholdsvis stabilt (ændringer på 1-3 point) i de seneste fem år.

⁶⁰ Eurobarometer-dataene om borgernes og virksomhedernes opfattelse af og erfaringer med korruption, som blev indberettet sidste år, ajourføres hvert andet år. Det seneste datasæt er fra Særlig Eurobarometerundersøgelse 502 (2020) og Flash Eurobarometer-undersøgelse 482 (2019).

⁶¹ Strategien sigter mod at have en normativ, institutionel og operationel ramme for en effektiv bekæmpelse af uregelmæssigheder, svig og korruption i Malta og at reducere uregelmæssigheder, svig og korruption til et minimum og skabe en ramme, der letter afskrækkelse, afsløring, identificering, efterforskning og retsforfølgelse af tilfælde af svig og korruption (<https://parlament.mt/media/112504/06624.pdf>). Strategien er resultatet af drøftelser i et koordineringsudvalg, der er nedsat i henhold til loven om interne revisioner og finansielle undersøgelser (kapitel 461 i Maltas love), og som består af flere institutionelle repræsentanter (nemlig premierministerens kontor, ministeriet for retfærdighed, lighed og forvaltning, finans- og beskæftigelsesministeriet, ministeriet for indenrigsanliggender, national sikkerhed og retshåndhævelse samt den ledende departementschef). Oplysninger udleveret i forbindelse med landebesøget i Malta.

⁶² Maltas parlament (2021), Paper Laid No. 6624, National Anti-Fraud and corruption Strategy, published by the Office of the Prime Minister, dated May 2021 (<https://parlament.mt/en/paper-laid/?id=34616>).

⁶³ Den maltesiske regering (2021), National Anti-Fraud and Corruption Strategy.

⁶⁴ Oplysninger udleveret i forbindelse med landebesøget i Malta.

⁶⁵ Rapport om retsstatssituationen 2020: landekapitlet om retsstatssituationen i Malta — del II.

⁶⁶ I overensstemmelse med bekendtgørelsen om retsforfølgelse af lovovertrædelser (overgangsbestemmelser), 2020 (L.N. 378 af 2020) omfatter dette terrorisme, hvidvaskning af penge, bestikkelse, korruption, svig og uretmæssig tilegnelse samt unddragelse af told.

kriminalitet, og i andet kvartal af 2020 blev der oprettet en taskforce vedrørende kompleks økonomisk kriminalitet⁶⁷. Antallet af sager om økonomisk kriminalitet, der efterforskes og løses, er steget betydeligt⁶⁸ som følge af den nylige forøgelse af ressourcer og kapacitet i afdelingen for efterforskning af økonomisk kriminalitet (FCID), der fandt sted mellem 2019 og september 2020⁶⁹. Efterforskning og retsforfølgelse af korruption er imidlertid fortsat en langvarig proces, navnlig i de tilfælde, hvor der kræves en omfattende analyse af finansielle data, eller som anses for at være komplekse⁷⁰. Der verserer i øjeblikket adskillige korruptionssager på højt plan ved domstolen.

Der er blevet indført nye foranstaltninger for at styrke politiets integritet. I september 2020 iværksatte politiet under ledelse af den nyudnævnte politichef⁷¹ en omstillingsstrategi for årene 2020-2025⁷² med det formål at styrke foranstaltningerne til bekæmpelse af korruption⁷³. Politiet har gennemført en politik, der regulerer forretningsmæssige interesser og yderligere erhverv, og som overvåges af evalueringsudvalget, der udpeges af politichefen⁷⁴. I 2020 blev politiloven⁷⁵ ændret for at gøre det muligt for politifolk at foretage anonyme anmeldelser af brud på integriteten i politiet. Effektiviteten af denne foranstaltning kommer imidlertid til at afhænge af dens reelle gennemførelse.

Selv om det permanente udvalg til bekæmpelse af korruption er blevet mere uafhængigt, mangler de seneste reformer stadig at kaste klare resultater af sig. Det permanente udvalg til bekæmpelse af korruption er ansvarligt for forebyggelse af korruption i den offentlige forvaltning og kan foretage administrative undersøgelser. Som rapporteret i 2020 gennemgik udvalget en strukturel reform⁷⁶, der havde til formål at forbedre udnævnelsesproceduren for de tre kommissærer og udvide omfanget af dets undersøgelsesbeføjelser. Udvalget kan anmode om politiets bistand i forbindelse med gennemførelsen af efterforskninger, men det råder hverken over interne efterforskere eller dataanalytikere. Udvalgets ressourcer er fortsat begrænsede, og der er derfor fortsat

---

⁶⁷ Oplysninger udleveret i forbindelse med landebesøget i Malta.

⁶⁸ Med hensyn til efterforskninger (en stigning på ca. 245 %), afsluttede sager (en stigning på ca. 280 %), antallet af sager og personer, der er blevet retsforfulgt (en stigning på henholdsvis ca. 50 % og 173 %). Input fra Malta til rapporten om retsstatssituationen 2021.

⁶⁹ Jf. rapport om retsstatssituationen 2020: landekapitlet for Malta — del II.

⁷⁰ Komplexitet på grund af visse mistænkes ekstraterritorialitet eller de faktiske omstændigheder, der kan kræve en fælles indsats eller samarbejde med udenlandske jurisdiktioner. Oplysninger udleveret i forbindelse med landebesøget i Malta.

⁷¹ I 2020 blev politichefen udnævnt i overensstemmelse med den nyligt ændrede procedure. Se yderligere oplysninger i rapporten om retsstatssituationen 2020: landekapitlet om retsstatssituationen i Malta — del II.

⁷² Input fra Malta til rapporten om retsstatssituationen 2021. De ønskede resultater er som følger: i) øget tillid, legitimitet og reaktionsevne eksternt set ud fra et samfundsperspektiv og internt set fra politifolks og -personales perspektiv, ii) ændring af den nuværende politiorganisation til en fleksibel, effektiv, datadrevet, samfundsorienteret, resultatorienteret og moderne politistyrke og iii) innovation og opretholdelse af de positive forandringer som følge af reformer gennem et lederskab og en ledelsespraksis, som både er effektiv og produktiv. Der er fastlagt 11 strategiske mål på grundlag af de tre ønskede resultater.

⁷³ Gennemførelsen af denne strategi overvåges af politistyrelsesrådet. Input fra Malta til rapporten om retsstatssituationen 2021.

⁷⁴ Evalueringsudvalget vurderer, om en forretningsmæssig interesse eller beskæftigelse kan tillades, da det kan påvirke politifolks arbejde eller have en negativ indvirkning på politiets omdømme eller politibetjentens evne til at udføre sine opgaver upartisk. Denne politik indeholder også en definition af en forretningsmæssig interesse samt den procedure, som en ansat skal følge for at få tilladelse til at forfølge sådanne forretningsmæssige interesser. I tilfælde af brud på politikken vil den ansatte kunne pålægges disciplinære sanktioner.

⁷⁵ Politiloven (ændring af anden tidsplan), 2020.

⁷⁶ Lov nr. XLVI af 2020 — (ændrings-)lov om det permanente udvalg til bekæmpelse af korruption.

betæneligheder med hensyn til dets evne til at gennemføre virkningsfulde efterforskninger⁷⁷. Politiets efterforskning og udvalgets vurderinger kan desuden være meget langstrakte⁷⁸. I 2020 efterforskede udvalget fire sager omhandlende korruption og to sager i begyndelsen af 2021. Der foreligger imidlertid ingen detaljerede oplysninger om udvalgets arbejdsbyrde⁷⁹. Indtil videre har meget få whistleblowere indgivet deres klager til udvalget⁸⁰. Når en sag er færdigbehandlet, kan udvalget afslutte sagen eller videresende den til rigsadvokaten⁸¹. Hvis rigsadvokaten beslutter ikke at retsforfølge, kan udvalget anfægte denne afgørelse⁸². Udvalget har siden august 2020⁸³ videresendt to sager til rigsadvokaturen⁸⁴.

Nye bestemmelser giver rigsrevisoren mulighed for at forelægge sine resultater for anklagemyndigheden. Afdelingen for interne revisioner og undersøgelser (IAID) er ansvarlig for revision af alle statslige afdelinger, herunder kontrol af offentlige institutioners regnskaber og interessekonflikter hos offentligt ansatte⁸⁵. Rigsrevisionen har kompetence til at revidere regnskaberne for offentlige tjenester, herunder statsejede virksomheder⁸⁶. Den 15. marts 2021 blev der vedtaget ændringer af loven om rigsrevisoren og rigsrevisionen⁸⁷, i henhold til hvilke rigsrevisoren under særlige omstændigheder kan forelægge sine resultater direkte for rigsadvokaten⁸⁸.

Mandatet for ombudsmanden, som er ansvarlig for tjenestemænds integritet, er udløbet. Ombudsmandskontoret⁸⁹ har ret til at foretage undersøgelser af embedsmænd og institutioner, der udfører administrative funktioner, herunder i forbindelse med korruptionssager, som fremsendes til rigsadvokaten. Ombudsmandskontoret har ret til at påklage en afgørelse truffet af rigsadvokaten om ikke at retsforfølge en sag om korruption.

---

⁷⁷ Se rapporten om retsstatssituationen 2020: landekapitlet for Malta — del II.

⁷⁸ Politiets efterforskning er kendt for at have taget op til fem år, og udvalget har ikke standardprocedurer, der foreskriver varigheden af en sag, der undersøges. Oplysninger udleveret i forbindelse med landebesøget i Malta.

⁷⁹ Såsom oplysninger om antallet af modtagne whistleblowerindberetninger, efterforskninger, årlige afhøringer eller antal og typer af sager, der er afsluttet, klassificeret eller fremsendt til justitsministeriet eller rigsadvokaturen.

⁸⁰ Oplysninger udleveret i forbindelse med landebesøget i Malta. Som bemærket i rapporten om retsstatssituationen 2020 omfatter loven om beskyttelse af whistleblowere fra 2013 både den private og den offentlige sektor. I henhold til loven skal arbejdsgiverne udpege whistleblowing-ansvarlige, og loven indeholder bestemmelser til bekæmpelse af repressalier for ansatte, der foretager en anonym indberetning.

⁸¹ Ifølge lov nr. XLVI af 2020 [tidligere lovforslag nr. 143] skal sagen fremsendes til rigsadvokaten, hvis den undersøgte adfærd er korrupt, forbundet med eller befordrende for korrupt praksis.

⁸² Lov nr. XLI af 2020 [tidligere lovforslag nr. 154]. Venedigkommissionen foreslog i sin udtalelse fra oktober 2020 (CDL-AD(2020)019-e), at personer med status som forurettede⁸² (herunder det permanente udvalg til bekæmpelse af korruption) skulle have ret til at anfægte rigsadvokatens beslutning om ikke at retsforfølge, uanset om de selv rapporterede til rigsadvokaten eller ej.

⁸³ Ny lov om det permanente udvalg til bekæmpelse af korruption, som ændret ved lov nr. XLVI af 2020.

⁸⁴ Input fra Malta til rapporten om retsstatssituationen 2021.

⁸⁵ IAID har 20 revisionsmedarbejdere ud over et sekretariat opdelt i fire afdelinger, herunder en efterforskningsafdeling (med tre efterforskere).

⁸⁶ Rigsrevisionen tæller 50 revisorer. I 2020 blev der gennemført 40 juridisk-kritiske revisioner og syv forvaltningsrevisioner, og der blev offentliggjort 19 rapporter (på rigsrevisionens websted (<https://nao.gov.mt/en/recent-publications>), som omfattede i alt 120 reviderede enheder. Oplysninger udleveret i forbindelse med landebesøget i Malta.

⁸⁷ (Ændrings-)lov om rigsrevisoren og rigsrevisionen 74.

⁸⁸ I sin udtalelse fra oktober 2020 om dette lovforslag anbefalede Venedigkommissionen at anvende formuleringer som "*forbundet med eller befordrende for*" korruption. CDL-AD(2020)019-e.

⁸⁹ Se del IV nedenfor for yderligere oplysninger.

Denne ret er indtil videre ikke blevet håndhævet⁹⁰. Mandatet for den nuværende ombudsmand udløb i marts 2021, og den nuværende formand fortsætter derfor med at fungere i embedet, indtil der er udnævnt en efterfølger⁹¹.

Der er indført etiske regler for højtstående embedsmænd, parlamentsmedlemmer og ministre, herunder om offentliggørelse af aktiver og lobbyvirksomhed. Der er dog planlagt yderligere ændringer i integritetsrammen. Kommissæren for standarder i det offentlige liv ("kommissæren") overvåger ministres, statssekretærers og parlamentsmedlemmers etiske adfærd. Bestemmelserne om lobbyvirksomhed og de etiske kodekser for ministre og parlamentsmedlemmer er i øjeblikket ved at blive revideret⁹². I 2020 fremlagde kommissæren en rapport om den etiske kodeks⁹³, som endnu ikke er blevet behandlet af parlamentet⁹⁴. Hvert år indgiver medlemmerne af parlamentet og ministrene deres indberetninger af aktiver til formanden for forsamlingen, mens kommissæren foretager kontrollen. Kommissæren følger i øjeblikket op på otte tilfælde af potentielle interessekonflikter for medlemmer af parlamentet⁹⁵.

De etiske regler, der gælder for tillidspersoner, er blevet ændret, men der blev udtrykt bekymring over kontrollens gennemførlighed og effektivitet. Tillidspersoner skal fremlægge grundlæggende oplysninger om aktiver⁹⁶. Både Venedigkommissionen og Sammenslutningen af Stater mod Korruption (Greco) fremsatte anbefalinger om ændring af lovforslaget om udnævnelse af tillidspersoner⁹⁷. Siden marts 2021 — efter vedtagelsen af et klart retsgrundlag for deres udnævnelse⁹⁸ — er en tjenestemand, der er udstationeret i en anden forvaltning, fortsat bundet af de regler, der gælder for den oprindelige offentlige forvaltning. Kommissæren for standarder i det offentlige liv har imidlertid udtrykt bekymring

---

⁹⁰ Oplysninger udleveret i forbindelse med landebesøget i Malta.

⁹¹ Oplysninger udleveret i forbindelse med landebesøget i Malta. Den udpegede ombudsmand skal opnå stemmer fra mindst to tredjedele af alle parlamentets medlemmer (i overensstemmelse med forfatningens artikel 64A2, som ændret i 2020, [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-REF\(2020\)055-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/default.aspx?pdffile=CDL-REF(2020)055-e)).

⁹² Oplysninger udleveret i forbindelse med landebesøget i Malta. Projektets mål er at gennemgå de eksisterende etiske kodekser og på grundlag af anbefalinger revidere og forbedre forslaget til regulering af lobbyvirksomhed, herunder integritetsregistret, som indeholder indberetninger af aktiver og poster.

⁹³ For medlemmer af repræsentanternes hus og for ministre og statssekretærer.

⁹⁴ Input fra Malta til rapporten om retsstatssituationen 2021.

⁹⁵ Oplysninger udleveret i forbindelse med landebesøget i Malta.

⁹⁶ I overensstemmelse med den etiske kodeks for offentligt ansatte, som er knyttet som bilag til loven om offentlig forvaltning.

⁹⁷ CDL-AD(2020)019-e, hvor Venedigkommissionen mente, at to anliggender skulle reguleres direkte i lovgivningen: det maksimale antal og varigheden af sådanne engagementer (dvs. tillidspersoner). I Fifth Evaluation Round On "Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies", som blev offentliggjort den 3. april 2019 af Europarådets Sammenslutning af Stater mod Korruption (Greco): Det anbefales, at der træffes foranstaltninger til at løse den retlige situation for tillidspersoner og begrænse antallet af sådanne skønsmæssigt udpegede ansatte til et absolut minimum.

⁹⁸ Lov nr. XVI af 2021 om ændring af lovene om udnævnelse af tillidspersoner. I dag er tillidspersoner kun de personer, der kommer fra den private sektor, og som udnævnes til en midlertidig stilling i den offentlige forvaltning. Hvis en offentligt ansat på den anden side midlertidigt udstationeres i en anden offentlig tjeneste (f.eks. et ministerium eller en anden institution), anses han/hun ikke i henhold til loven for at være en tillidsperson stricto sensu.

over gennemførligheden og effektiviteten af kontrollen med etik hos tillidspersoner, navnlig for dem, der arbejder tættere sammen med eller under en minister⁹⁹.

Det individuelle investorprogram, der giver mulighed for tildeling af statsborgerskab til gengæld for forudbestemte betalinger og investeringer, er blevet erstattet af en ny ordning¹⁰⁰. Dokumenter offentliggjort af forskellige medier under projektnavnet "pasdokumenter" rejste tvivl om, hvorvidt ansøgere til det individuelle investorprogram opfyldte programmets krav¹⁰¹. Kommissionen indledte en overtrædelsesprocedure mod Malta i forbindelse med den tidligere og den nye ordning for statsborgerskab gennem investeringer for så vidt angår overholdelse af EU-retten¹⁰².

Der er blevet indført specifikke retningslinjer for at mindske risikoen for korruption i forbindelse med offentlige udbud under covid-19-pandemien. I 2020 gennemførte afdelingen for kontrakter under finans- og beskæftigelsesministeriet bekendtgørelsen om indkøb af fast ejendom¹⁰³, som blev offentliggjort den 30. april 2020, herunder bestemmelser om bekæmpelse af korruption og samordning¹⁰⁴. Afdelingen for kontrakter har også gennemført et onlinemodul efter indgåelse af kontrakter inden for rammerne af den officielle portal for offentlige udbud¹⁰⁵ med det formål at forebygge interessekonflikter i forbindelse med udbudsprocedurer.

III. MEDIEPLURALISME OG MEDIEFRIHED

Ytringsfriheden er forankret i Maltas forfatning¹⁰⁶ og i loven om den europæiske konvention (kapitel 319 i Maltas lovsamling). Medie- og injurieloven af 14. maj 2018 ophævede presseloven fra 1974 og førte til en overordnet set positiv revision af injurielovene. Radio- og TV-myndighedens sammensætning, udnævnelses- og afsættelsesprocedurer og uafhængighed samt dens grundlæggende funktioner er fastsat i forfatningen¹⁰⁷. Loven om informationsfrihed fastsætter de retlige rammer for adgang til oplysninger, som de offentlige

---

⁹⁹ I praksis er kontrol af etik (herunder interessekonflikter og eksterne poster) for en udstationeret offentligt ansat ansættelsesmyndighedens ansvar, hvilket skaber en mulig interessekonflikt mellem den kontrolansvarlige og den kontrollerede person. Oplysninger udleveret i forbindelse med landebesøget.

¹⁰⁰ Det individuelle investorprogram gav mulighed for naturalisation af op til 1 800 investorer, eksklusive forsørgelsesberettigede personer, til gengæld for betydelige investeringer (forskrift 12 i det individuelle investorprogram for Republikken Malta, 2014). Ordningen blev ophævet efter vedtagelsen af loven om maltesisk statsborgerskab (ændring nr. 2), lov 2020 (lov XXXVIII af 2020). Bestemmelserne om tildeling af statsborgerskab ved hjælp af det individuelle investorprogram er derfor ikke længere i kraft og er erstattet af ordningen om maltesisk statsborgerskab gennem naturalisation for særlige tjenesteydelser ved direkte investering, der blev indført ved bekendtgørelsen om tildeling af statsborgerskab for særlige tjenesteydelser, 2020. Den nye ordning giver mulighed for naturalisation af op til 400 investorer om året og 1 500 investorer i alt, eksklusive forsørgelsesberettigede personer, til gengæld for betydelige investeringer. Input fra Malta til rapporten om retssituationen 2021.

¹⁰¹ Times of Malta "*Exposed: the great residency sham to obtain a Maltese passport*" af 22. april 2021.

¹⁰² Kommissionens pressemeddelelser IP 20/1925 og INF/21/2743. Den 20. oktober 2020 vedtog Kommissionen en åbningsskrivelse vedrørende ordningen for statsborgerskab gennem investeringer, og ved ændringen heraf vedtog Kommissionen den 9. juni 2021 en supplerende åbningsskrivelse for at udbygge betænkelighederne med hensyn til den nye ordning, som Malta forvalter.

¹⁰³ Afledt lovgivning 601.03, bestemmelser om offentlige udbud.

¹⁰⁴ Se artikel 187 i afledt lovgivning 601.03, bestemmelser om offentlige udbud.

¹⁰⁵ <http://www.etenders.gov.mt>.

¹⁰⁶ Forfatningens artikel 41.

¹⁰⁷ Forfatningens artikel 118 og 119.

myndigheder ligger inde med¹⁰⁸. Der blev vedtaget lovgivning i 2020 med henblik på at gennemføre direktivet om audiovisuelle medietjenester¹⁰⁹ i maltesisk ret.

Ændringer af den maltesiske lov om radio- og fjernsynsvirksomhed har ikke medført forandringer til styrkelse af radio- og TV-myndighedens uafhængighed og funktion. Medlemmerne af radio- og TV-myndigheden udnævnes af præsidenten på råd fra premierministeren og efter samråd med lederen af oppositionen. Selv om myndighedens fem bestyrelsesmedlemmer alle er politisk udnævnte, og eftersom myndigheden har klart definerede juridiske ansvarsområder og generelt sikrer gennemsigtighed med hensyn til sine aktiviteter, anses myndighedens uafhængighed og effektivitet i observatoriet for mediepluralisme (MPM) 2021 som værende forbundet med en lav risiko¹¹⁰. Lov nr. LVI af 2020, som ændrede loven om radio- og fjernsynsvirksomhed for at bringe den i overensstemmelse med direktivet om audiovisuelle medietjenester, har ikke medført en forandring i radio- og TV-myndighedens uafhængighed¹¹¹.

Der er fortsat betænkeligheder med hensyn til politiske partiers ejerskab af og indflydelse på arbejdet i flere medieforetagender og radio- og TV-selskaber. De to største politiske partier, der er repræsenteret i parlamentet¹¹², ejer, kontrollerer eller forvalter en række maltesiske medieforetagender og radio- og TV-selskaber, herunder onlinenyhedsportaler. Ifølge MPM 2021 betyder dette forhold, at disse to partier aktivt bidrager til at forme arbejdsmiljøet for journalister, mens deres medieforetagender har stor indflydelse på den offentlige diskurs¹¹³. Dette resulterer i, at mediernes politiske uafhængighed i MPM 2021 endnu en gang anses for at udgøre en akut høj risiko i landet¹¹⁴. Som angivet i MPM 2020 og gentaget i udgaven fra 2021¹¹⁵ overvåger og regulerer radio- og TV-myndigheden hovedsagelig public service-medier (dvs. public service-radio- og TV-spredningsvirksomhed), men tillader reelt de to andre primære radio- og TV-selskaber — som er ejet af henholdsvis Partit Laburista og Partit Nazzjonalista — at styre deres redaktionelle indhold. I lyset af denne situation er der anlagt en forfatningssag for at anfægte et forbehold i afsnit 13, del 2, i loven om radio- og fjernsynsvirksomhed og tilsynsmyndighedens anvendelse af dette forbehold, som konsoliderer et polariseret medielandskab¹¹⁶.

Der blev foretaget mindre ændringer af vedtægterne for det maltesiske journalistinstitut (IGM). IGM, den professionelle journalistorganisation i landet, som blev grundlagt i 1989, godkendte enstemmigt en række ændringer af dens vedtægter (herunder et øget antal bestyrelsesmedlemmer og yderligere undersøgelse af dens finanser), som kommissæren for frivillige organisationer havde foreslået¹¹⁷. Selv om det i MPM 2020 blev påpeget, at instituttet generelt ikke anses for effektivt til at sikre redaktionel uafhængighed¹¹⁸,

¹⁰⁸ Malta har fastholdt sin placering som nummer 81 i det internationale pressefrihedsindeks udarbejdet af Journalister uden Grænser. Det betyder, at landet ligger nummer 25 i EU.

¹⁰⁹ Direktiv (EU) 2018/1808 af 14. november 2018.

¹¹⁰ Observatoriet for mediepluralisme 2021, landerapporten om Malta, s. 10-11.

¹¹¹ Lov nr. LVI af 2020 om ændring af loven om radio- og fjernsynsvirksomhed, kap. 350.

¹¹² Regeringspartiet Partit Laburista (PL) og oppositionspartiet Partit Nazzjonalista (PN).

¹¹³ Observatoriet for mediepluralisme 2021, landerapporten om Malta, s. 7.

¹¹⁴ *Ibid*, s. 14.

¹¹⁵ *Ibid*, s. 11.

¹¹⁶ Sag 47/2021 — Lovin Malta Ltd. et vs. statsadvokaten, indgivet den 1. februar 2021.

¹¹⁷ Input fra Malta til rapporten om retsstatssituationen 2021, s. 47, og oplysninger udleveret i forbindelse med landebesøget i Malta, 19. april 2021.

¹¹⁸ Observatoriet for mediepluralisme 2020, landerapporten om Malta, s. 11.

anfører MPM 2021 en ændring i tilgangen i løbet af det seneste år, hvor instituttet er blevet mere åbent omkring sine medlemmers behov samt proaktiv med hensyn til at tackle de hindringer, som journalister møder i forbindelse med udførelsen af deres opgaver¹¹⁹.

Der er ikke sket nogen udvikling i gennemsigtigheden med hensyn til medieejerskab, og der er ikke planlagt nogen lovændringer. Radio- og TV-myndigheden indsamler oplysninger om ejerskab af medieforetagender, men der er ingen forpligtelse til at gøre disse let tilgængelige for offentligheden. I betragtning af mediemarkedets relativt beskedne størrelse er offentligheden i vid udstrækning klar over, hvem der ejer medieforetagenderne i landet. MPM 2021 fastholder derfor sin mellemløbe risikoscore for så vidt angår gennemsigtigheden med hensyn til medieejerskab¹²⁰. Loven om radio- og fjernsynsvirksomhed indeholder specifikke begrænsninger for at forhindre en høj grad af horisontal koncentration af ejerskab i den audiovisuelle mediesektor. Manglen på fuldstændige data gør det imidlertid vanskeligt at foretage en fuldstændig vurdering¹²¹.

Manglen på retlige rammer for statslig annoncering giver fortsat mulighed for misbrug fra både regeringens og de enkelte politikeres side. Dette fremgår af undersøgelser foretaget af Maltas kommissær for standarder i det offentlige liv vedrørende tildelingen af offentlige midler til påstået politisk annoncering i trykte medier foretaget af en siddende regeringsminister¹²². Udkastet til retningslinjer for statslig annoncering og reklamemateriale blev udsendt for første gang af kommissæren for standarder i det offentlige liv i juni 2021 og afventer høring¹²³.

I april 2020 indførte Malta Enterprise en støtteordning for udbydere af nyhedsmedier for at afbøde de negative virkninger af covid-19-pandemien. Ordningen, gennem hvilken der i februar 2021 var blevet fordelt lidt over 1,2 mio. EUR, havde til formål at hjælpe medieoperatører, der beskæftiger mindst fire journalister på fuld tid, og som leverer daglige nyhedstjenester. Flere store uafhængige mediehus har forsvaret ordningen. Andre interessenter, herunder visse andre uafhængige mediehus og -foretagender, har bemærket, at ordningen manglede gennemsigtighed med hensyn til de kriterier, der blev anvendt til at fastsætte de tildelte beløb, og at den var udformet på en måde, der ville gavne mediehus, der ejes af de politiske partier¹²⁴. Ifølge MPM 2021 er flere anmodninger om informationsfrihed på området forblevet ubesvarede¹²⁵. I MPM 2021 fastholdes risikoen for statslig regulering af ressourcer og støtte i mediesektoren på baggrund af ovenstående til at være middelhøj¹²⁶.

Regeringen har iværksat en gennemgang af de retlige rammer for adgang til oplysninger, som de offentlige myndigheder ligger inde med. I loven om informationsfrihed fastslås det, at maltesiske statsborgere, EU-borgere og personer, der har opholdt sig i Malta i en periode på mindst fem år, er berettigede til at anmode om adgang til

---

¹¹⁹ Observatoriet for mediepluralisme 2021, landerapporten om Malta, s. 10.

¹²⁰ Observatoriet for mediepluralisme 2021, landerapporten om Malta, s. 12.

¹²¹ Observatoriet for mediepluralisme 2021 viser navnlig en generel mangel på oplysninger om de enkelte nyhedsforetagenders markedsandel ud over seertallene for top 4-TV-stationerne.

¹²² Kommissæren for standarder i det offentlige liv, sagsrapport af 17. maj 2020, nr. K/028.

¹²³ <https://standardscommissioner.com/wp-content/uploads/draft-guidelines-government-advertising-promotional-material.pdf>

¹²⁴ Oplysninger udleveret af flere interessenter i forbindelse med landebesøget i Malta.

¹²⁵ Observatoriet for mediepluralisme 2021, landerapporten om Malta, s. 15-16.

¹²⁶ Observatoriet for mediepluralisme 2021, landerapporten om Malta, s. 15.

oplysninger, som offentlige myndigheder ligger inde med¹²⁷. Ethvert afslag på adgang skal begrundes og kan påklages. Journalister, NGO'er¹²⁸ og MPM 2021 har rapporteret tilfælde, hvor journalister vedvarende stødte på vanskeligheder, da de anmodede om en sådan adgang, i form af direkte afvisning, betydelige forsinkelser og manglende svar. IGM har endvidere påpeget, at offentlige myndigheder i første omgang normalt nægter fuld adgang til oplysninger og data, samtidig med at de også giver udtryk for bekymring med hensyn til håndteringen af visse pressekonferencer i forbindelse med covid-19, hvor journalisters spørgsmål ikke blev gengivet¹²⁹. Derfor er risikoen i MPM 2021 blevet forhøjet betydeligt for dette område, selv om risikoen fortsat ligger på et middelhøjt niveau¹³⁰. Regeringen har meddelt, at der i januar 2021 i lyset af Grecos anbefalinger om spørgsmålet¹³¹ blev iværksat en uafhængig undersøgelse for at undersøge spørgsmålet.

Den offentlige undersøgelse, der blev indledt for at fastslå, om staten bærer et ansvar for de omstændigheder, der førte til mordet på journalisten Daphne Caruana Galizia, fortsatte med afhøringer af vidner¹³². I løbet af 2020 og 2021 pegede den offentlige undersøgelse på, hvad nogle interessenter betegnede som foruroligende tilfælde af politisk indblanding, politidække og hemmelige aftaler med kriminelle¹³³. I et indlæg til den offentlige undersøgelse, der er udarbejdet af den internationale organisation for ytringsfrihed *Article 19*, og som støttes af flere internationale pressesammenslutninger, konkluderes det, at hvis undersøgelsens mandat afsluttes, og dens anbefalinger gennemføres, kan den danne vigtig præcedens for at opnå retfærdighed for journalister på globalt plan, og det tilføjes, at undersøgelsesarbejdet er afgørende for at sikre erstatning til ofret, hendes familie og det maltesiske samfund¹³⁴.

Journalister står fortsat over for en række udfordringer i forbindelse med udøvelsen af deres erhverv. Dette er blevet bekræftet af journalister, IGM, observatoriet for mediepluralisme og NGO'er¹³⁵, selv om der i MPM 2021 er registreret en lille nedgang i risikoen sammenlignet med MPM 2020¹³⁶. Europarådets platform til fremme af beskyttelse af journalistik og journalisters sikkerhed rapporterede i 2020 om to nye indberetninger¹³⁷, som endnu ikke er løst, vedrørende en britisk-aserbajdsjansk forretningsmands indledning af SLAPP¹³⁸-retssager mod fem maltesiske medieforetagender og den påståede bestikkelse af en Times of Malta-journalist. Begge indberetninger vedrører henholdsvis undersøgende

¹²⁷ Lov om frihed og information af 2008, som ændret i 2012 (kapitel 496 i Maltas lovsamling).

¹²⁸ Bidrag fra NGO'en Aditus Foundation til rapporten om retsstatssituationen 2021 og oplysninger udleveret af flere interessenter i forbindelse med landebesøget i Malta.

¹²⁹ Oplysninger udleveret i forbindelse med landebesøget i Malta.

¹³⁰ Observatoriet for mediepluralisme 2021, landerapporten om Malta, s. 10.

¹³¹ Greco (2019), Fifth Evaluation Round — Evaluation Report.

¹³² Den 15. juli 2021 meddelte undersøgelsesnævnet, at det havde udarbejdet en rapport, som det først ville sende til premierministeren og statsadvokaten og derefter til Caruana Galizias familie. Datoen for offentliggørelsen vil blive offentliggjort på et senere tidspunkt.

¹³³ Journalister uden Grænser, rapport om Malta 2021.

¹³⁴ Article 19 (2021), Public Inquiry into the assassination of Daphne Caruana Galizia, Written submission, 31. marts 2021.

¹³⁵ Bidrag fra en Aditus Foundation til rapporten om retsstatssituationen 2021 og oplysninger udleveret af flere interessenter i forbindelse med landebesøget i Malta.

¹³⁶ Observatoriet for mediepluralisme 2021, landerapporten om Malta, s. 9-10.

¹³⁷ Europarådet, Platform to promote the protection of journalism and safety of journalists. Som anført af Europarådet i anbefaling 2016/4 bør medlemsstaterne indføre en omfattende lovgivningsmæssig ramme, der gør det muligt for journalister og andre medieaktører at bidrage til den offentlige debat effektivt og uden frygt.

¹³⁸ Strategisk retssag mod offentlig deltagelse.

journalistik udført af Daphne Caruana Galizia og straffesager i forbindelse med mordet¹³⁹. IGM har udtrykt bekymring med hensyn til, hvad instituttet betegner som en normalisering af det at gøre nar ad og håne journalister på de sociale medier¹⁴⁰.

IV. ANDRE INSTITUTIONELLE SPØRGSMÅL VEDRØRENDE DEN DEMOKRATISKE KONTROL OG BALANCE

Malta er en parlamentarisk republik med lovgivningsbeføjelser i repræsentanternes hus, som er et etkammerparlament, der vælges for en periode på fem år. Den udøvende magt varetages af præsidenten, som vælges af parlamentet, og af kabinettet under premierministeren. Alle regeringens ministre, herunder premierministeren, skal være medlem af parlamentet. Forfatningssager behandles af forfatningsdomstolen. I henhold til forfatningen etableres en række uafhængige myndigheder, herunder ombudsmandens kontor.

Den demokratiske kontrol og balance i proceduren for udnævnelse og afsættelse af Maltas præsident blev styrket. I henhold til den reform, der blev vedtaget i juli 2020, vælges Maltas præsident med to tredjedele flertal i parlamentet i stedet for simpelt flertal. Dette er i overensstemmelse med Venedigkommissionens udtalelser, som ikke desto mindre også opfordrede til at indføre en mekanisme til bekæmpelse af dødvande, som i øjeblikket mangler¹⁴¹. Desuden kræver afsættelsen af præsidenten nu et flertal på to tredjedele i parlamentet, og beslutningen skal træffes på grundlag af en dokumenteret manglende evne til at udføre funktionerne i embedet¹⁴² eller "påvist embedsmisbrug". Venedigkommissionen hilste reformen velkommen, men anbefalede, at præsidenten bør have ret til at appellere til forfatningsdomstolen mod en sådan påstået fejladfærd, ideelt set inden den endelige afstemning i parlamentet¹⁴³.

Ombudsmandens styrkede rolle kan udbygges yderligere, og lovforslaget om oprettelse af en national menneskerettighedsinstitution drøftes stadig i parlamentet. Ved en reform, der blev vedtaget i juni 2020, blev der indført regler om udnævnelse¹⁴⁴, suspension og afskedigelse af ombudsmanden på forfatningsniveau. I sin udtalelse fra oktober 2020 hilste Venedigkommissionen reformen velkommen, samtidig med at den fremsatte en række yderligere anbefalinger¹⁴⁵, navnlig anbefaling af, at ombudsmanden har ret til

---

¹³⁹ Europarådet, Platform to promote the protection of journalism and safety of journalists (indberetninger om mediefrihed).

¹⁴⁰ Oplysninger udleveret i forbindelse med landebesøget i Malta.

¹⁴¹ Venedigkommissionen, CDL-AD(2020)019-e, punkt 44.

¹⁴² Uanset om det skyldes fysiske eller mentale problemer eller andre årsager.

¹⁴³ Venedigkommissionen, CDL-AD(2020)019-e, punkt 45.

¹⁴⁴ En lov om ændring af forskellige love med henblik på at reformere proceduren for udnævnelse af ledende departementschefer og departementschefer. Se også rapporten om retsstatssituationen 2020: landekapitlet om retsstatssituationen i Malta — del IV.

¹⁴⁵ Venedigkommissionen bemærkede, at tærsklen for ombudsmandens udøvelse af sin beføjelse til at henvise potentielle beviser for en korrupt praksis direkte til rigsadvokaten er for høj (den nuværende tærskel for ombudsmandens udøvelse af sine beføjelser er høj, da denne beføjelse kun kan udøves, hvis ombudsmanden er i besiddelse af beviser for en eventuel korrupt praksis i stedet for, som anbefalet, for at være forbundet med eller befordrende for enhver form for korrupt praksis). Desuden bør ombudsmanden ifølge Venedigkommissionen ikke kun have beføjelse til, men også pligt til at indberette korrupt praksis til rigsadvokaten, og retten til at indgive en klage til ombudsmanden bør ikke begrænses til personer, der hævder at have været ofre for en forseelse. Desuden kunne ombudsmanden nyde godt af den nødvendige støtte og det nødvendige samarbejde fra regeringens side. Se Venedigkommissionen, CDL-AD(2020)019-e, punkt 67, 69 og 71.

domstolsprøvelse af afgørelsen om hans afskedigelse på grund af "påvist embedsmisbrug"¹⁴⁶. Den siddende ombudsmand beklagede den manglende høring om reformen, samtidig med at han fremsatte forslag til yderligere styrkelse af ombudsmandskontoret¹⁴⁷. Desuden udtrykte ombudsmanden bekymring over den manglende opfølgning på hans anbefalinger og foreslog, at parlamentet bør være forpligtet til at drøfte de indgivne udtalelser¹⁴⁸. Mandatet for den nuværende ombudsmand udløb den 21. marts 2021, men der var på datoen for offentliggørelsen af denne rapport endnu ikke udpeget en efterfølger¹⁴⁹. Parlamentet drøfter stadig forslaget om at oprette en national menneskerettighedsinstitution som foreslået i 2019.

Der er vedtaget en forfatningsreform vedrørende udnævnelser til visse uafhængige udvalg. Reformen blev vedtaget den 24. marts 2021¹⁵⁰ og indeholder bestemmelser om, at beføjelserne i forbindelse med udnævnelsen af en række uafhængige udvalg¹⁵¹ nu tildeles ministerkabinetet i stedet for premierministeren. Venedigkommissionen hilste reformen velkommen som et positivt skridt og fremsatte anbefalinger med hensyn til den nøjagtige formulering, der skal anvendes i denne henseende¹⁵². Venedigkommissionen gentog også sin anbefaling om at styrke udnævnelsesprocedurerne for valgkommissionen, public service-kommissionen og radio- og TV-myndigheden¹⁵³. Regeringen har planer om at drøfte dette spørgsmål inden for rammerne af forfatningskonventet. På grund af den nuværende covid-19-pandemi er tidspunktet for konventet endnu ikke fastlagt. Civilsamfundsorganisationer har understreget behovet for information om tidspunktet for, processen bag og deltagelsen i konventet¹⁵⁴.

De reformer, der blev foreslået i 2020 med hensyn til udnævnelse af personer, der varetager de øverste administrative funktioner inden for offentlig forvaltning, blev vedtaget¹⁵⁵. Den 24. marts 2021 blev der vedtaget en ændring, der skabte et klart grundlag for udnævnelse af tillidspersoner¹⁵⁶. En yderligere ændring, som blev vedtaget den 24. maj 2021, sikrer, at kommissionen for offentlige tjenester, som er et uafhængigt forfatningsmæssigt organ, retter henstillinger til republikkens præsident om udnævnelse og afsættelse af departementschefer på grundlag af klare og forud fastsatte krav¹⁵⁷. Disse ændringer har til formål at følge anbefalinger fra Venedigkommissionen og Greco¹⁵⁸.

---

¹⁴⁶ Venedigkommissionen, CDL-AD(2020)019-e, punkt 67.

¹⁴⁷ Oplysninger udleveret af ombudsmanden i forbindelse med landebesøget i Malta.

¹⁴⁸ Ombudsmandens årsberetning af 2019. I denne forbindelse anbefalede Venedigkommissionen, at ombudsmandens ret til information blev indsat i forfatningen.

¹⁴⁹ Indtil der er udnævnt en ny ombudsmand, fortsætter den siddende ombudsperson med at udøve sit hverv. Efter forsøg mellem regeringen og oppositionspartierne på at finde en kandidat meddelte medierne den 16. maj 2021, at der ikke var opnået enighed. Der foregår fortsat høringer desangående.

¹⁵⁰ Se også rapporten om retsstatssituationen 2020: landekapitlet om retsstatssituationen i Malta — del IV, s. 15.

¹⁵¹ Disse omfatter Maltas centralbank, kommissæren for information og databeskyttelse, formanden for Maltas myndighed for finansielle tjenesteydelser og medlemmerne af voldgiftscentrets bestyrelse.

¹⁵² Venedigkommissionen bemærkede, at ordlyden fortsat er vag ("under behørig hensyntagen"). Andre steder benyttes følgende ordlyd: "efter indstilling fra ministerkabinetet" eller "efter godkendelse fra ministerkabinetet". Venedigkommissionen, CDL-AD(2020)019-e, punkt 84.

¹⁵³ Venedigkommissionen, CDL-AD(2020)019-e, punkt 85.

¹⁵⁴ Oplysninger og bidrag udleveret i forbindelse med landebesøget i Malta.

¹⁵⁵ Rapport om retsstatssituationen 2020: landekapitlet for Malta — del IV, IV, s. 9.

¹⁵⁶ Lov af 2020 om ændring af lovene om udnævnelse af tillidspersoner.

¹⁵⁷ En lov om ændring af forskellige love med henblik på at reformere proceduren for udnævnelse af ledende departementschefer og departementschefer.

¹⁵⁸ Venedigkommissionens udtalelse (CDL-AD(2020)006), punkt 115-129, Greco (2019), Fifth Evaluation Round, Evaluation Report, punkt 24-26.

Der er behov for at sikre en konsekvent opfølgning af forfatningsdomstolens afgørelser i tilfælde af forfatningsstridige love. Forfatningsdomstolens afgørelser har i henhold til den maltesiske forfatning ikke virkning erga omnes. Love, der blev erklæret forfatningsstridige, forbliver i kraft, indtil parlamentet ophæver dem. Venedigkommissionen konkluderede, at parlamentet i praksis ikke synes konsekvent at sikre en sådan opfølgning, og anbefalede i den forbindelse¹⁵⁹ at indføre en forpligtelse for parlamentet til inden for en begrænset tidsramme at ophæve eller ændre bestemmelser, der er fundet forfatningsstridige. Der er i øjeblikket ikke planlagt nogen initiativer til at løse dette problem¹⁶⁰.

I forbindelse med forfatningskonventet ville man kunne tage overvejelser om parlamentets rolle op. Venedigkommissionen gentog anbefalingerne vedrørende parlamentet, navnlig for at sikre tilstrækkelig forskningskapacitet for de enkelte parlamentsmedlemmer, uafhængig juridisk rådgivning til sådanne medlemmer og sikring af, at medlemmer af parlamentet bliver mindre afhængige af regeringsstillinger¹⁶¹. Regeringen meddelte i denne henseende, at den i forbindelse med forfatningsreformen havde til hensigt at drøfte, om parlamentsmedlemmer bør have mulighed for at vælge mellem fuldtids- eller deltidsarbejde¹⁶². Der er drøftelser i gang om tildeling af yderligere midler til hver enkelt parlamentarisk gruppes ansættelse af forskningsmedarbejdere.

Der er fortsat udfordringer i lovgivningsprocessen med hensyn til den begrænsede anvendelse af evidensbaserede instrumenter og effektiviteten af offentlige høringer¹⁶³. Tidligere bekymringer over den begrænsede anvendelse af offentlige høringer gælder fortsat med hensyn til de reformer, der blev vedtaget i juni 2020¹⁶⁴. Civilsamfundsorganisationerne har også givet udtryk for bekymring over manglen på høringer om lovgivning, der påvirker deres funktion¹⁶⁵. Den platform for e-deltagelse, som regeringen er i færd med at udvikle¹⁶⁶, skal anvendes til at gennemføre offentlige høringer¹⁶⁷.

---

¹⁵⁹ Se også rapporten om retsstatssituationen 2020: landekapitlet om retsstatssituationen i Malta — del I, s. 15. Venedigkommissionen, CDL-AD(2020)019-e, punkt 98, CDL-AD(2020)006, punkt 80-84 og CDL-AD(2018)028, punkt 74-79. Venedigkommissionen bemærkede, at det er op til parlamentet at ophæve eller ændre love, der er fundet forfatningsstridige. Venedigkommissionen udtaler, at dette i praksis ikke synes at ske i alle sager, og forfatningsdomstolen står over for gentagne sager, fordi forvaltningen — og undertiden endda dommere — fortsat anvender de bestemmelser, der er fundet forfatningsstridige.

¹⁶⁰ Den maltesiske regering mener, at det at give forfatningsdomstolens afgørelser virkning erga omnes ikke vil være i overensstemmelse med principperne for det maltesiske retssystem. Aditus Foundation gav udtryk for betænkeligheder med hensyn til den manglende virkning erga omnes og overholdelsen af artikel 6 i EMRK (oplysninger udleveret i forbindelse med landebesøget i Malta). Det skal også bemærkes, at i henhold til artikel 242 i lov om civil retspleje (kap. 12) skal en domstol, hvis den fastslår, at en lov er ugyldig eller i strid med forfatningen eller de grundlæggende rettigheder, underrette repræsentanternes hus om sin afgørelse. Premierministeren kan inden for en frist på seks måneder fra den dato, hvor afgørelsen er blevet endelig, udstede bestemmelser, der ophæver det pågældende instrument eller den pågældende bestemmelse heri, der erklæres for at være i strid med forfatningen eller menneskerettighederne.

¹⁶¹ Venedigkommissionen, CDL-AD(2020)019-e, punkt 98.

¹⁶² Som anført i rapporten om retsstatssituationen 2020 bemærkede Venedigkommissionen, at det maltesiske parlament skal styrkes for at kunne føre en effektiv kontrol med regeringen, og anbefalede at ændre systemet for at sikre fuldtidsarbejde og betaling til medlemmerne (CDL-AD(2020)006, punkt 92-94).

¹⁶³ Se rapport om retsstatssituationen 2020, landekapitlet om retsstatssituationen i Malta, s. 15.

¹⁶⁴ Venedigkommissionen, CDL-AD(2020)019-e, punkt 95.

¹⁶⁵ Oplysninger udleveret i forbindelse med landebesøget i Malta.

¹⁶⁶ Se den maltesiske regerings bidrag til rapporten om retsstatssituationen 2021.

¹⁶⁷ Navnlig vil borgerne løbende blive orienteret om den feedback, der gives, og om de proceduremæssige skridt, der hidtil er taget i høringsprocessen. Med det nye system indføres der endvidere mere detaljerede statistiske oplysninger om den form for feedback, der gives fra afdelingerne/enhederne.

Der blev fortsat vedtaget foranstaltninger til imødegåelse af covid-19-pandemien. Loven om folkesundhed¹⁶⁸ giver myndigheden med ansvar for folkesundheden beføjelse til at erklære en undtagelsestilstand for folkesundheden, uden at det er nødvendigt at fastsætte dens varighed¹⁶⁹. Samme lov giver myndigheden beføjelse til at udstede, ændre eller tilbagekalde afgørelser i tilfælde af epidemier og smitsomme sygdomme. Disse beføjelser blev gjort gældende mere end 55 gange fra juni til december 2020 og to gange (januar og februar) i 2021.¹⁷⁰ Forskrifter og påbud, der udstedes under undtagelsestilstande for folkesundheden, kan underkastes parlamentets kontrol¹⁷¹.

Civilsamfundsorganisationer har udtrykt bekymring over adgangen til finansiering og den rolle, som kommissæren for frivillige organisationer spiller. Civilsamfundets råderum anses for at være indsnævret, herunder i lyset af betingelserne for journalister¹⁷². Civilsamfundsorganisationer spiller en aktiv rolle i den offentlige debat. De har imidlertid givet udtryk for bekymring over de nye regler om fundraisingaktiviteter, der blev vedtaget i september 2020¹⁷³, da de anses for at skabe en dobbelt hindring for foreningers udførelse af deres aktiviteter¹⁷⁴ og giver kommissæren for frivillige organisationer urimelige skønsbeføjelser til at nægte at give tilladelse til at fungere som fundraisere¹⁷⁵. Civilsamfundsorganisationer har udtrykt bekymring for, at kommissærens handlinger kan være politisk motiverede¹⁷⁶. I 2020 var der indført forskellige ordninger, herunder en

---

¹⁶⁸ Lovens artikel 14 ff.

¹⁶⁹ Der blev erklæret en undtagelsestilstand for folkesundheden den 16. marts 2020, som ophørte den 1. juli 2020.

¹⁷⁰ Input fra Malta til rapporten om retsstatssituationen 2021.

¹⁷¹ I henhold til loven om fortolkning af 1975 (kapitel 249) skal enhver afledt lovgivning — såsom forskrifter og bekendtgørelser udstedt af den ansvarlige myndighed — forelægges til parlamentarisk kontrol og kan annulleres eller ændres af parlamentet senest 60 dage efter forelæggelsen. Ifølge de offentlige myndigheder er der endnu ikke blevet fremsat nogen forslag til at anfægte den afledte lovgivning, der er indført i henhold til loven om folkesundhed, siden den blev ændret i 2020. Se bidrag fra statssekretariatet til rapporten om retsstatssituationen 2021.

¹⁷² Bedømmelse foretaget af CIVICUS, Malta. CIVICUS' rating, som er en skala med fem kategorier: åben, indsnævret, obstrueret, undertrykt og lukket. CIVICUS' vigtigste overvejelser med hensyn til at anse det maltesiske civilsamfunds råderum som indsnævret vedrører de fjendtlige forhold for journalister og antikorrupsionsaktivister.

¹⁷³ Bestemmelser om frivillige organisationer (offentlig indsamling) (S.L.492.03.) og bestemmelser om frivillige organisationer (velgørenhedsenheder) (S.L.492.04.). Ifølge oplysninger fra de maltesiske myndigheder var retlige ændringer vedrørende adgang til finansiering og den rolle, som kommissæren for frivillige organisationer spiller, nødvendige for at gennemføre anbefalingerne fra internationale organisationer.

¹⁷⁴ Den rapporterede dobbelte hindring skyldes, at organisationer, der er interesserede i at opnå finansiering til deres aktiviteter, selv om de allerede er indskrevet i henhold til loven om frivillige organisationer, skal anmode myndighederne om tilladelse, hver gang de har til hensigt at søge om en sådan finansiering.

¹⁷⁵ I 2020 og 2021 kontaktede kommissæren for frivillige organisationer over 200 frivillige organisationer om spørgsmål vedrørende deres respektive vedtægter. Alene i 2020 måtte 124 organisationer ændre deres vedtægter, før de blev godkendt som registrerede frivillige organisationer, mens 31 organisationer fik afslag på deres ansøgning, fordi de ikke ændrede deres vedtægter for at bringe dem i overensstemmelse med loven om frivillige organisationer. Afdelingen for undersøgelses- og overvågningsenheden under kommissæren for frivillige organisationer undersøgte ni sager i løbet af 2019 og fem sager i løbet af 2020 vedrørende diverse klager over forskellige frivillige organisationer. Input fra Malta til rapporten om retsstatssituationen 2021.

¹⁷⁶ Republikas svar til kommissæren for frivillige organisationer af 6. marts 2021, hvori Republika udtrykte bekymring over kommissærens angreb som følge af politiske motiver i et forsøg på at bringe Republika til tavshed (se: <https://republika.org/press-release/government-wants-ban-repubblika/>). I sit svar af 15. marts 2021 tilbageviste kommissæren de fremsatte påstande. Republika afviste tilbagevisningen i sin erklæring af 16. marts 2021. Kommissæren for frivillige organisationer foretager fortsat rutinemæssig administrativ

nødfond¹⁷⁷, der blev oprettet i 2020 for at hjælpe frivillige organisationer med at overvinde udfordringerne som følge af covid-19-pandemien, og som blev forlænget indtil marts 2021 og tilført yderligere 150 000 EUR. Mere end 120 nonprofitgrupper nød godt af den første fase af ordningen, der blev lanceret i maj 2020, med en finansiering på 125 000 EUR¹⁷⁸. Den 1. juli 2021 trådte kommissæren for frivillige organisationer tilbage¹⁷⁹.

---

kontrol for at sikre, at vedtægterne for organisationer, der allerede er registreret, og for organisationer, der ansøger om status som frivillig organisation, er i overensstemmelse med loven om frivillige organisationer.

¹⁷⁷ Fonden forvaltes af Maltas råd for den frivillige sektor i samarbejde med statssekretariatet for sport, rekreation og frivillige organisationer. Organisationer, der arbejder i den frivillige sektor, og som er blevet ramt af covid-19-epidemierne, er berettiget til at modtage op til 5 000 EUR i henhold til ordningen.

¹⁷⁸ Tilvejebringelse af oplysninger om tilgængelig national finansiering og EU-finansiering til frivillige organisationer er lovbestemt og sikret på særlige digitale platforme (se <https://www.vofunding.org/mt/> og <https://maltacvs.org/latest-news/mobile-app-vo-funding-malta-2/>). Der ydes personlig bistand og støtte til lokale organisationer i forbindelse med de praktiske aspekter af EU's finansieringsmuligheder.

¹⁷⁹ Independent, "*Jesmond Saliba nominated to be new commissioner for VOs*" af 2. juli 2021.

Bilag I: Liste over kilder i alfabetisk rækkefølge*

* Listen over indkomne bidrag i forbindelse med høringen om rapporten om retsstatssituationen 2021 kan findes på <https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/upholding-rule-law/rule-law/rule-law-mechanism/2021-rule-law-report-targeted-stakeholder-consultation>.

Advokatammeret (2020), pressemeddelelse af 14. maj 2020, (<https://www.avukati.org/2020/05/14/press-release-chamber-of-advocates-may-14-2020/>).

Advokatammeret (2021) *A Position Paper of the Chamber of Advocates — Bill 198- the Supremacy of the Constitution and due process—, 10 March 2021* (<https://www.avukati.org/2021/03/10/bill-198-the-supremacy-of-the-constitution-and-due-process/>).

Advokatammeret (2021), *MFSA Consultation on new CSP Rulebook. Chamber of Advocates Feedback and Position Paper* (<https://www.avukati.org/wp-content/uploads/2021/01/Chambers-response-MFSA-consultation-CSP-Rulebook.pdf>).

Article 19 (2021), *Public Inquiry into the assassination of Daphne Caruana Galizia. Written submission*, 31. marts 2021 ([Submission to Public Inquiry \(mfr.eu\)](https://www.mfr.eu/submission-to-public-inquiry)).

BBC (2021), *Malta golden passports: "Loopholes" found in citizenship scheme* af 22. april 2021, (<https://www.bbc.com/news/world-europe-56843409>).

Centre for Media Pluralism and Media Freedom (2021), *Media pluralism monitor 2021* (<https://cmpf.eui.eu/media-pluralism-monitor/mpm-2021/>).

Civicus, Monitor tracking civic space — Malta (<https://monitor.civicus.org/country/malta/>).

Den maltesiske regering (2021), *National Anti-Fraud and Corruption Strategy* (https://parlament.mt/media/112436/national-anti-fraud-and-corruption-strategy_en.pdf).

Det maltesiske parlament (2021), Paper Laid No.: 6624, *National Anti-Fraud and Corruption Strategy published by the Office of the Prime Minister, dated May 2021* (<https://parlament.mt/en/paper-laid/?id=34616>).

Domstolens dom af 20. april 2021, *Repubblika v Il-Prim Ministru*, C-896/19, ECLI:EU:C:2021:311.

Europarådet: Consultative Council of European Judges (2016), *Opinion No. 19 on the role of Court Presidents* (<https://www.coe.int/en/web/ccje/avis-n-19-sur-le-role-des-presidents-de-tribunaux>).

Europarådet: Ministerkomitéen (2010), *Recommendation CM/Rec(2010)12 of the Committee of Ministers to member states on judges: independence, efficiency and responsibilities*.

Europarådet: Ministerkomitéen (2016), *Recommendations and Declarations of the Committee of Ministers of the Council of Europe in the field of media and information society*, (<https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=090001680645b44>).

Europarådet: Platform to promote the protection of journalism and safety of journalists, (<https://www.coe.int/en/web/media-freedom>).

Europarådet: Venedigkommissionen (2020), *CDL-AD(2020)019-e Opinion of 8 October 2020 on Malta — Opinion on ten Acts and bills implementing legislative proposals subject of Opinion CDL-AD(2020)006* ([https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2020\)019-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2020)019-e)).

Generaldirektoratet for Kommunikation (2020), *Flash Eurobarometer-undersøgelse 482: Businesses' attitudes towards corruption in the EU*.

Generaldirektoratet for Kommunikation (2020), *Særlig Eurobarometerundersøgelse 502: Corruption*.

Greco (2019), *Fifth Evaluation Round — Evaluation Report on Malta on preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies*.

Journalister uden Grænser — Malta (<https://rsf.org/en/taxonomy/term/150>).

Kommissionen (2020), rapport om retsstatssituationen, landekapitlet om retsstatssituationen i Malta.

Kommissionen (2021), EU's resultatavle for retlige anliggender.

Kommissæren for standarder i det offentlige liv (2021), Sag K/028, *Allocation of public funds for alleged political advertising in print media, case report* (<https://standardscommissioner.com/wp-content/uploads/Commissioner-for-Standards-case-report-K028.pdf>).

Maltas parlamentariske ombudsmand (2020), *Annual Report 2019* (<https://www.ombudsman.org.mt/category/annual-reports/>).

Repubblika (2020), *pressemeddelelse nr. 117/2020* ([Stqarrija PR 117/2020 - Repubblika](#)).

Repubblika (2021), *pressemeddelelse nr. 34/2021, Reply to the Commissioner for Voluntary Organisations*, 16. marts 2021 (<https://repubblika.org/press-release/reply-commissioner-voluntary-organisations-remarks-press/>).

Repubblika (2021), *pressemeddelelse nr. 52/2021, We congratulate four people who will be appointed to serve as judges in the Superior Courts of Malta. We wish them wisdom and courage to do work without looking anyone in the face*, 15. april 2021 (<https://repubblika.org/press-release/we-congratulate-four-people-who-will-be-appointed-to-serve-as-judges-in-the-superior-courts-of-malta-we-wish-them-wisdom-and-courage-to-do-work-without-looking-anyone-in-the-face/>).

Sammenslutningen af dommere og dommerfuldmægtige i Malta (2021), *pressemeddelelse af 11. februar 2021* (artikel om pressemeddelelsen) ([Government urged to issue a call for more magistrates \(timesofmalta.com\)](#)).

Times of Malta (2021), "*Exposed: the great residency sham to obtain a Maltese passport*", 22. april 2021 (<https://timesofmalta.com/articles/view/exposed-the-great-residency-sham-to-obtain-a-maltese-passport.866220>).

Transparency International (2021), *Corruption Perceptions Index 2020*.

Bilag II: Landebesøg til Malta:

Kommissionens tjenestegrene afholdt i april 2021 virtuelle møder med:

- Aditus Foundation
- Advokatammeret
- Afdelingen for interne revisioner og undersøgelser
- Daphne Caruana Galizia Foundation
- Den parlamentariske ombudsmands kontor — Malta
- Den øverste retspræsident og medlemmer af domstolsstyrelsen
- Det maltesiske journalistinstitut
- Det permanente udvalg til bekæmpelse af korruption
- Industriretten
- Kommissionen for offentlige tjenester
- Kommissæren for information og databeskyttelse
- Kommissæren for standarder i det offentlige liv
- Lovin Malta
- Maltas radio- og tv-myndighed
- Ministeriet for retfærdighed, lighed og forvaltning
- Politiet: Afdelingen for efterforskning af økonomisk kriminalitet
- Prof. Justin Borg-Barthet
- Republika
- Rigsadvokaturen
- Rigsrevisoren
- Sammenslutningen af dommere og dommerfuldmægtige i Malta
- Statsadvokaten
- Statssekretariatet

* Kommissionen mødtes også med følgende organisationer på en række horisontale møder:

- Amnesty International
- Center for Reproductive Rights
- CIVICUS
- Civil Liberties Union for Europe
- Civil Society Europe
- Conference of European Churches
- EuroCommerce
- European Center for Not-for-Profit Law
- European Centre for Press and Media Freedom
- European Civic Forum
- European Federation of Journalists
- European Partnership for Democracy
- European Youth Forum
- Front Line Defenders
- Human Rights House Foundation
- Human Rights Watch
- ILGA-Europe
- International Commission of Jurists
- International Federation for Human Rights
- International Planned Parenthood Federation European Network (IPPF EN)

- International Press Institute
- Netherlands Helsinki Committee
- Open Society European Policy Institute
- Philanthropy Advocacy
- Protection International
- Reporters without Borders
- Transparency International EU